

ἄθρου ὑπεχρέωθη νὰ παραδώσῃ ἀμέσως εἰς τὴν Τουρκίαν τὰς ἐν Αἰγαίῳ κρατούμενας δεκαοκτὼ ἑλληνικὰς νήσους (9/21 Ἰουλίου 1774).

Μετὰ τὴν ἀναχώρησιν τῶν Ῥώσων ὁ καπιτὰν πασᾶς Χασὰν Τζεζαϊρλῆς, συνοδευόμενος καὶ ὑπὸ τοῦ διερμηνέως τοῦ στόλου Νικολάου Μαυρογένους τοῦ Παρίου, ἐπισκέφθη τὰς νήσους. Ἄλλ' ἐν ᾧ οἱ χριστιανοὶ ἔντρομοὶ ἀνέμενον νὰ ἴδωσι κατὰ τῆς κεφαλῆς τῶν ἐκρηγνυμένην τὴν ὄργην τοῦ Ὀθωμανοῦ στολάρχου, παρ' ἐλπίδα οὗτος εἶτ' ἐκ πολιτικῆς συνέσεως λησμονήσας τὸ παρελθόν, ἧ καὶ καταπεισθεὶς εἰς τὰς παρακλήσεις τοῦ μέγα παρ' αὐτῷ δυναμένου Ἑλληνοῦ διερμηνέως, πατρικώτατα προσεφέρθη πρὸς τοὺς τέως ἀντάρτας. Ἐκτὸς δὲ τούτου πολλὰς καὶ μεγάλας χάριτας ὀφείλει ἡ Ἑλλάς εἰς τὸν φιλέλληνα Χασὰν τὸν Τζεζαϊρλῆν καὶ διὰ τὴν ἐξῆς αἰτίαν. Μετὰ τὴν φυγὴν τῶν Ῥώσων, ἐπροτάθη εἰς τὸ διβάνιον γενικῆ σφαγῆ καὶ ἐξολόθρευσις πάντων τῶν Ἑλλήνων, ἀδιακρίτως φύλου καὶ ἡλικίας. Πάντες οἱ σύμβουλοι παρεδέχθησαν τὸ τρομερὸν ἐκεῖνο μέτρον, μόνος δὲ ὁ Χασὰν ἀντίστατο, διαφοροτρόπως καταδεικνύων τὸ ἀδίκημα. Ἐπὶ τέλους ἐξαντλήσας ὅλα τὰ ἐπιχειρήματα καὶ μὴ δυνθεις νὰ κάμψῃ τὸ σκληροτράχηλον αὐτῶν, προσέφυγεν εἰς εὐφυῆς δίλημμα, εἰπὼν.

• Ἐὰν φονευθῶσιν ὅλοι οἱ Ἕλληνες, ποῖος θὰ πληρώσῃ τὸ χάρατις; •
Οἱ πάντες ἔμειναν ἀναπολόγητοι, καὶ ὁ Χασὰν ἔσωσε τὴν Ἑλλάδα (*).

Ἐν ᾧ ταῦτα ἐν τῷ Αἰγαίῳ διέτρεχον, ἐλεεινὴ καὶ ἀξιοδάκρυτος ἦτο ἡ κατάστασις τῆς Πελοποννήσου. Ἄμα τῇ ἐκρήξει τῆς ἐπαναστάσεως οἱ ἐνταῦθα Ὀθωμανοὶ ἀγνοοῦντες τὰς δυνάμεις τῶν Ῥώσων, ἐζήτησαν, ὡς ἐρρέθη, καὶ τὴν βοήθειαν τῶν Ἀλβανῶν. Εὐχαρίστως δὲ δεχθέντα τὴν πρόσκλησιν τὰ τέκνα ταῦτα τῆς λείας εἰσώρμησαν πανταχόθεν εἰς Πελοπόννησον, καὶ ἀφοῦ ἐν τῷ αἵματι κατέπνιξαν τὴν θνησιγενῆ ἐπανάστασιν (**), παρεξέτραπήσαν εἰς βάρβαρον λεηλασίαν,

(*) Williams Eton, Tableau Hist. de l'Emp. Ottoman. Paris, 1801, tom. II.

(**) Οἱ κάτοικοι τῆς Βοστίτης ἄμα πληροφορηθέντες τὴν ἐμφάνισιν τῶν Ἀλβανῶν κατέφυγον εἰς τὴν πλησίον μονὴν τῶν Ταξιαρχῶν, καὶ ὀχυρωθέντες μετὰ τῶν καλογέρων παρήγγειλαν αὐτοῖς, ὅτι οὐδὲν μέρος ἔλαβον εἰς τὴν ἐπανάστασιν, καὶ ἐπομένως ἀδίκως καταδιώκονται. Οἱ Ἀλβανοὶ συμποσοῦμενοι εἰς ἑξήλιτάδας ἤρχισαν τὴν κατὰ τῆς μονῆς ἔφοδον, τὴν ὁποίαν γενναίως ἀπέκρουσαν οἱ πολιορκούμενοι ἐπὶ κεφαλῆς ἔχοντες τὸν ἠγούμενον Θεοφάνην. Ἐν τῇ δευτέρᾳ ὁμοῦ ἐφόδῳ ἡ μονὴ ἐκυριεύθη, ἐμπρολήθη, καὶ οἱ ἐν αὐτῇ ἀνεξαιρέτως ἐσφάγησαν, πλην τοῦ ἠγουμένου Θεοφάνους, ὅστις παραλαβὼν τὰ ἱερὰ κειμήλια κατώρθωσε νὰ σωθῇ φεύγων μετὰ τριῶν συνδέλφων μοναχῶν. (Φραντζῆ, Ἱστορ. Ἑλλην. Ἐπαναστάσεως, Δ' α